

Harmonizacija indirektnih poreza

dr Damir Šehović
Ekonomski fakultet Podgorica

Sadržaj predavanja:

- Harmonizacija poreza na dodatu vrijednost
- Harmonizacija akciza
- Harmonizacija ostalih indirektnih poreza

Harmonizacija PDV-a

- **Harmonizacija PDV-a je najvažniji segment porese harmonizacije u EU**
- Postupak harmonizacije opšteg poreza na promet je vršen na način što je PDV ugrađen u poreske sisteme država članica, zatim je izvršeno usklađivanje porese osnovice u državama, da bi se na kraju aktivnosti usmjerile u pravcu izjednačavanja broja i visine poreskih stopa
- Osnivanjem Evropske ekonomske zajednice 1957. godine, zemlje članice su preuzele obaveznu međusobnog usklađivanja propisa kojima se uređuje oporezivanje prometa i drugih indirektnih poreza
- **Komisija za fiskalna i finansijska pitanja (Neumarkov komitet)** je osnovana 1960. godine, da bi 1963. godine bilo predloženo da se oporezivanje prometa vrši isključivo neto svetaznim porezom na promet
- Savjet je u vezi sa tim usvojio preko trideset direktiva, od kojih su najvažnije prva, druga i šesta

Harmonizacija PDV-a

- Harmonizacija poreza na promet se odvijala u dvije faze
- **Prva faza** započeta 1967. godine usvajanjem prve i druge direktive
- Na taj način je zamijenjen dotadašnji kumulativni svetazni porez na promet (postojao u Njemačkoj, Italiji, Belgiji...) i jednofazni porez na promet u različitim fazama neto svetaznim porezom na promet – PDV
- **Prva direktiva** je imala za cilj uvođenje PDV-a umjesto dotadašnjih sistema poreza na promet
- Naime, trebalo je ustanoviti zajedničko tržište, na kojem će postojati zdrava konkurencija i čije će karakteristike biti slične onima na domaćem tržištu
- Zbog toga je potrebno ukinuti kumulativne svetazne poreze i uvesti takav oblik poreza na promet koji neće narušavati uslove konkurencije i ometati slobodnu cirkulaciju dobara i usluga, a to je PDV
- Prva direktiva naložila je zemljama članicama da zamijene svoje, u tom momentu postojeće, poreze na promet porezom na dodatu vrijednost

Harmonizacija PDV-a

- **Druga direktiva** ima za cilj da izvrši detaljan opis ključnih elemenata zajedničkog sistema PDV-a
- Prva faza je okončana usvajanjem šeste direktive 1977. godine, koja se smatra „bazičnim zakonom EU u oblasti PDV-a“; i predstavlja zakonsku osnovu za harmonizaciju PDV-a unutar EU
- **Šesta direktiva** je obezbijedila da se usklade svi najvažniji elementi PDV-a: poreski obveznik, objekat oporezivanja, poreska osnovica, poreska oslobođenja, prava na poreski odbitak i slično
- Dakle, cilj šeste direktive bio je da se što potpunije harmonizuju nacionalni zakoni o PDV

Harmonizacija PDV-a

- **Šesta direktiva** je 2006. godine ukinuta i zamijenjena je novom direktivom – Direktivom 2006/112/EZ, jer je isto mnogo puta mijerijana i dopunjavana, pa je radi jasnoće ona ukinuta i zamijenjena novom
- **Direktivom 2006/112/EZ** o zajedničkom sistemu PDV-a prečišćen je tekst svih promjena šeste direktive, ali su i unesene nove izmjene koje jasnije definišu harmonizaciju u pojedinim segmentima
- **Predmet oporezivanja PDV-a je:**
 1. promet proizvoda u okviru teritorije države članice
 2. nabavka unutar Unije proizvoda sa naknadom u okviru teritorije države članice od strane:
 - a) poreskog obveznika ili pravnog lica koje nije poreski obveznik, kada je prodavac lice koje izuzeto kao mali obveznik
 - b) poreskog obveznika ili bilo kojeg lica koje nije obveznik, u slučaju nabavke novih transportnih sredstava, a čije druge nabavke ne podliježu oporezivanju PDV-a
 - c) poreskog obveznika ili pravnog lica koji nije obveznik, u slučaju akciznih proizvoda

Harmonizacija PDV-a

- **Teritorija primjene** Direktive 2006/112/EZ je teritorija svake države članice u kojima se primjenjuje Ugovor o EU, osim nekoliko izuzetaka uglavnom vezanih za jedan dio ostrva, i manjih dijelova, a sve uzrokovano istorijskim i političkim razlozima
- **Poreski obveznik** je bilo koje lice koje nezavisno obavlja ekonomske aktivnosti, bez obzira na cilj i rezultat tih aktivnosti
- **Promet proizvoda** je prenos prava raspolaganja od strane lica kao vlasnika materijalne imovine, tako da promet čini:
 - a) Prenos vlasništva uz naknadu prema odluci ili u ime državnog organa
 - b) Svakom predaju dobara po ugovoru o iznajmljivanju na određeni period ili prodaja na odloženo plaćanje
 - c) Prenos proizvoda u saglasnosti sa ugovorom prema kojem se provizija plaća po kupovini ili prodaji

Harmonizacija PDV-a

- **Poreske stope** koje se primjenjuju na oporezive transakcije su opšta (standardna) i niža stopa
- Opšta stopa se se izražava u procentu na oporezivu osnovicu, koja je ista za promet proizvoda i promet usluga, i ne može biti niža od 15%
- Niža stopa predstavlja važan fiskalni instrument pa predstavlja politički osjetljivo pitanje, a takođe se izražava u procentu i ne može biti niža od 5%
- **Oslabodanje od plaćanja PDV-a** mogu biti sa pravom na poreski odbitak (potpuno oslobodanje od plaćanja PDV-a) i bez prava na poreski odbitak (sadrži skriveni PDV koji je uključen u cijenu)
- **Posebni postupci oporezivanja** se mogu primijeniti na male preduzetnike, male poljoprivrednike, turističke agencije i sl., u cilju postizanja bliže harmonizacije ove kategorije poreskih obveznika
- **Poreska evazija** ometa funkcionisanje unutrašnjeg tržišta, jer se zbog neplaćanja poreza javljaju proizvodi sa veoma niskim cijenama, zbog čega Direktiva 2006/112/EZ prepoznaje mjere radi prevencije od evazije

Harmonizacija akciza

- U cilju stvaranja nesmetanih uslova za funkcionisanje unutrašnjeg tržišta, izvršena je i harmonizacija akciza na određene proizvode
- Iako **težnja za usklađivanjem akciza datira još od 70-ih**, uprkos brojnim predlozima u ovom pravcu, sve do 1992. godine direktive nijesu usvojene
- **Nastankom jedinstvenog tržišta se usvajaju direktive o harmonizaciji akciza, koje su narednih godina doradivane**
- **Sistemska direktiva (92/12/EEZ)**, koja predstavlja temelj harmonizacije akciza u EU, propisuje opšta pravila za sve vrste akciza - na duvan, na alkohol i alkohola pića, kao i mineralna ulja (energenti)
- Prema Sistenskoj direktivi (92/12/EEZ) akcizama podliježu akcizni proizvodi proizvedeni u zemlji članici EU, akcizni proizvodi uvezeni na području EU, kao i akcizni proizvodi koji se unose iz drugih zemalja članica EU

Harmonizacija akciza

- **Direktiva (2008/118/EEZ)** utvrđuje opšti akcizni sistem i vezano je za energetske proizvode i električnu energiju
- **Direktiva 2003/96/EEZ** se odnosi na mineralna ulja, naftne derivate i ostale enerгентe
- **Direktiva 92/83/EZ i 92/84/EZ** uređuje akcize na alkohol i alkohola pića
- **Direktiva 95/59/EZ, 92/79/EZ i 92/80/EZ** se odnosi na duvanske proizvode
- Usvojenim direktivama na jedinstven način su uređena pitanja predmeta oporezivanja, teritorije primjene, obaveze plaćanja akciza, strukture i minimalne stope akcize, vrste oslobodjenja i sl.
- Osim opštih direktiva, za harmonizaciju akciza se koristi i niz određenih uredbi i odluka s ciljem obuhvata ostalih elemenata vezanih za akcize

Harmonizacija akciza

- **Teritorija primjene** je teritorija EU i teritorija svake države članice, uz izuzetke motivisane sličnim razlozima kao kod PDV-a
- **Pitanje proizvodnje, čuvanja, otpremanja i označavanja akciznih proizvoda** je uređeno propisivanjem pravila od strane svake države članice
- **Harmonizacija stopa akciza** je fleksibilna, jer su propisane minimalne, a ne jedinstvene stope
- **Oslabodanje od plaćanja akciza** predviđeno je za isporuke akciznih proizvoda diplomatskim i konzularnim predstavništvima, prema sporazumima potpisanim sa trećim zemljama ili međunarodnim organizacijama, oružanim snagama NATO-a, kao i oružanim snagama Velike Britanije stacioniranim na Kipru

Harmonizacija ostalih indirektnih proizvoda

- **Ostali indirektni porezi** obuhvataju uvođenje poreza na uvećanje kapitala i harmonizaciju sistema oporezivanja teretnih vozila koja koriste putnu infrastrukturu EU
- Potreba za harmonizacijom **poreza na uvećanje kapitala** postoji usled činjenice da su dažbine na kapital direktno povezane sa slobodnim kretanjem kapitala, a samim tim i sa funkcionisanjem unutrašnjeg tržišta
- **Direktiva 2008/77/EZ** potvrđuje da bi ukidanje ovog poreza bilo najbolja opcija jer šteti razvoju poslovanja, ali je gubitak prihoda izazvan naglim ukidanjem ovog poreza nepriznatiivljiv za neke države članice
- Direktiva 2008/77/EZ primjenjuje se ne kompanije sa ograničenom odgovornošću navedene u samoj direktivi

Harmonizacija ostalih indirektnih proizvoda

- Direktiva 1999/62/EZ ima za cilj da harmonizuje **sistem oporezivanja teretnih vozila** kao i da uspostavi mehanizam za naplatu infrastrukturnih troškova od korisnika odnosno prevoznika
- Pomenutom direktivom je zamijenjena Direktiva 93/89/EZ koja se primjenjivala na određena motorna vozila koja se koriste za prevoz robe
- Direktivom 2006/38/EZ mijenja se Direktiva 1999/62/EZ sa ciljem uređenja novog okvira za naplatu korišćenja putne infrastrukture kako bi se poboljšala efikasnost drumskog saobraćaja i obezbijedilo pravilno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta

Hvala na pažnji!

damirsehovic@yahoo.com